

Motion till riksdagen

1989/90:K606

av Olof Johansson m.fl. (c)

Kyrka-stat

Mot.
1989/90
K606-608

Folkkyrkan

Den svenska folkkyrkan vilar på en månghundraårig religiös, kulturell och historisk tradition i vårt land. Den uppslutning som finns kring svenska kyrkan – endast en ringa del av medborgarna har utnyttjat möjligheten till utträde – vittnar om att den omfattas av stort intresse. Att svenska kyrkan skall förbli en öppen folkkyrka inom ramen för ett bevarat samband mellan kyrkan och staten har också fått stor uppslutning – senast bekräftad i en av Församlings- och pastoratsförbundet genomförd enkät. Av de församlingar som svarat på enkäten stöder 95 % ett bevarat samband, det vill säga den linje som centerpartiet företräder.

Lika entydiga har svaren varit vid många tidigare tillfällen de senaste decennierna, oavsett om det gällt remissvar på offentliga utredningar eller opinionsmätningar. Den demokratiskt underbyggda majoritetsuppfattningen angående svenska kyrkans ställning i vårt land har alltså vid upprepade tillfällen kommit till uttryck.

Folkkyrkan spelar en central roll i många människors religiösa liv. De kyrkliga handlingarna dop, vigsel och begravning utnyttjas av det stora flertalet. En folkkyrka får aldrig sätta upp gränser som snävar in kyrkan och gör den till en kyrka för ett mindretal. Den öppenhet som folkkyrkan visar mot alla som söker sig till den är högt skattad. I samband med riksdagens beslut om den svenska kyrkans organisation på lokal- och stiftsplan fastslogs bl.a. följande grundläggande principer:

- Teologiskt finns församlingens centrum i gudstjänsten och det församlingsliv i övrigt som präglas av ordets förkunnelse och sakramentens förvaltning.
- Den territoriella församlingen är den grundläggande enheten i svenska kyrkan.

Folkkyrkan i dess nuvarande utformning har inte – som det ibland hävdas – utgjort något hinder för religionsfriheten, vilken för övrigt är garanterad i vår grundlag.

De kyrkliga samfunden har – i vissa fall i samarbete – alltmer engagerat sig i barnomsorgs- och förskoleverksamheten. Det är viktigt att de alternativ som kyrkorna kan erbjuda inom barnomsorgen erhåller ett likvärdigt stöd från samhället. Behovet av diakoni är stort i vårt samhälle och även här kan kyrkorna fylla det som stat och kommun inte förmår tillgodose.

Praktiskt ekumeniskt samarbete mellan svenska kyrkan, fria samfund och invandrarkyrkor förekommer både lokalt och på stiftsnivån. Skolevangelisation, sjukhuskyrko verksamhet, andlig vård på kriminalvårdsanstalterna, RIA-verksamhet (rådgivning i alkoholfrågor) och den ekumeniska U-veckan är några exempel på detta. Samarbetskyrkor är ännu ett exempel på en form av tillämpad ekumenik.

Den nya psalmboken är resultatet av ett riksekumeniskt samarbete. Mellan svenska kyrkan och ett antal samfund förs för närvarande samtal om utveckling och fördjupning av samarbetet. Bandet mellan kyrkan och staten är alltså inget hinder för ekumenisk samverkan. Centerpartiet har också aktivt medverkat till att frikyrkorna skall åtnjuta samhällets stöd.

Inte heller för invandrargrupper, som bekänner sig till andra trosuppfattningar eller tillhör andra kristna kyrkor, har folkkyrkan utgjort något hinder. Tvärtom har det ofta visat sig att invandrare och flyktingar fått ett aktivt stöd från människor verksamma i folkkyrkan.

Centerpartiet anser det vara viktigt att de fria samfunden – inte minst mot bakgrund av de vikande medlemstal som de flesta frikyrkor uppvisar – liksom invandrarkyrkorna erhåller samhällets stöd i form av statsbidrag.

Kyrka – stat

Inom centerpartiet anser vi att det är av stort värde att den svenska folkkyrkan kan bevaras och vidareutvecklas. Vi anser att detta skall ske inom ramen för den samverkan som nu finns mellan kyrka och stat. Ett brytande av dessa band, med dess ekonomiska och organisatoriska konsekvenser skulle allvarligt kunna skada förutsättningarna att bedriva religiös verksamhet riktad till folket i hela vårt land, utan att några fördelar skulle vinnas.

Vissa krafter vill driva frågan om avgörande förändringar i relationerna mellan staten och kyrkan. I riksdagen har sedan många år tillbaka krävts att kyrkan skall "skiljas från staten".

Inom svenska kyrkans församlingar och pastorat finns det ingen majoritet för ett skiljande. På dessa nivåer står förtroendevalda, lekmän, kyrkfolk och präster verkligheten närmast och vet vad som skulle hända om de grundläggande förutsättningarna skulle förändras. Aktuella opinionsundersökningar visar också att en majoritet av svenska folket vill behålla sambandet kyrka-stat. Där finns ett stöd för den öppna folkkyrkan – ett stöd som dessutom ökat under senare år.

Eftersom det årligen i riksdagen förekommer förslag om skiljande finns det anledning att på nytt aktualisera ett uttalande om ett bibehållet samband mellan kyrka och stat.

En för hela folket så stor och avgörande fråga som förändrade villkor för den svenska folkkyrkan får enligt vår bestämda mening inte avgöras utan att medborgarna direkt tillfrågats om sin åsikt. Det bör skapas garantier för att så sker. Vi föreslår därför, att riksdagen redan nu tar ett beslut om att inga grundläggande förändringar i det nuvarande folkkyrkosystemet får genomföras utan att medborgarna i en folkomröstning ges möjlighet att ta ställning.

Ytterligare en princip som slogs fast i samband med det inledningsvis nämnda riksdagsbeslutet om kyrkans lokala organisation var:

- Den dubbla ansvarslinjen av prästerlig ämbetsförvaltning och folkligt förankrad självstyrelse genomförs nu på samtliga nivåer inom svenska kyrkan.

De olika formerna för lekmäns medverkan i gudstjänstutformning, beslutsfattande och övrig kyrklig verksamhet är en stor tillgång. I en folkkyrka är detta alldeles naturligt och utgör en grundläggande förutsättning för bredden och öppenheten.

De band som finns mellan kyrkan och samhället har givit kyrkan en demokratisk förankring som positivt påverkat kunskapen om och förståelsen för de kyrkliga frågorna. Dessa band har inte varit något hinder för predikstolens frihet eller för den fria förkunnelsen inom ramen för den svenska kyrkans ställning som ett evangeliskt lutherskt trossamfund. Inom den öppna folkkyrkans ram har också olika uppfattningar i teologiska och liturgiska frågor kunnat komma till uttryck utan att den grundläggande gemenskapen rubbats.

Ett brytande av sambanden mellan kyrka och stat och ett upphävande av lagstiftningen om församlingarna skulle i ett slag ta bort garantin för den demokratiska uppbyggnaden och lekmännens möjlighet till inflytande. Detta utgör ytterligare ett skäl att bibehålla sambandet mellan kyrka och stat.

Folkbokföringen

Centerpartiet anser att svenska kyrkan skall ha fortsatt ansvar för folkbokföringen. Folkbokföringspersonalen har hög kompetens. Det nuvarande systemet är decentraliserat, ger arbetstillfällen också i sysselsättningssvaga områden och är därmed mindre sårbart. Allmänheten garanteras dessutom en god service. Frågor av fiskal karaktär bör däremot flyttas över till exempelvis lokala skattemyndigheten.

Socialdemokraterna har i riksdagen fått stöd av folkpartiet och vänsterpartiet kommunisterna för ett principbeslut om ett ändrat huvudmannaskap för folkbokföringen fr o m den 1 juli 1991. Beslutet togs mot kyrkomötets uttalande och utan att ha föregåtts av ett ordentligt utredningsarbete som brukar karaktärisera reformer i vårt land. Bristerna i beslutsunderlaget gör sig nu gällande.

Nu har den statliga organisationskommittén arbetat fram sina förslag. Skatteförvaltningen tar i praktiken över hela ansvaret och försäkringskassorna ställs helt utanför.

När det gäller arkivhållningen klarar inte staten av att ta ansvar för riksdagens beslut utan man ber nu om kyrkokommunernas hjälp.

Svenska kyrkans förvaltningsnämnd har gjort kvalificerade beräkningar utifrån organisationskommitténs ekonomiska underlag och det visar sig att statens kostnader kommer att uppgå till 340 miljoner kronor årligen.

Till detta kommer att pastoraten får kostnadsansvaret för kvarstående verksamhet som beräknas till 180 miljoner kronor per år.

Genom beslutet ökar de samlade kostnaderna för folkbokföring och kyrkobokföring med 200 miljoner kronor per år i förhållande till reformering av nuvarande ordning på sätt som föreslogs i statskontorets rapport 1986. Svenska folket får betala och servicen försämrats genom att folkbokföringen flyttas från cirka 1.130 pastorsexpeditioner till ett par hundra lokala skattemyndigheter. Samtidigt som kampanjen "Hela Sverige skall leva" genomförs, förbereds borttagandet av cirka 1.500 arbetstillfällen spridda över hela landet.

Med hänvisning till de ökade kostnaderna och till att frågan fortfarande befinner sig i en utredningsfas är det naturligt att på nytt pröva lämpligheten av att genomföra reformen.

Genom den av riksdagen beslutade reformen för kyrkans lokala organisation har de administrativa resurserna kraftigt förstärkts på pastoratsplanet. Svenska kyrkan har nu till större förutsättningar än när riksdagsbeslutet om huvudmannaskapsförändringen togs att tillhandahålla kvalificerade folkbokföringstjänster åt samhället samtidigt som det egna kyrkobokföringsbehovet tillgodoses. Folkbokföringens datorisering kan ske jämsides med planerad utveckling och genomförande av kyrkans datastrategi.

Kyrkomötet 1989 beslutade att svenska kyrkan skulle arbeta för att folkbokföringen skall ligga kvar hos pastoraten.

Utöver de ekonomiska effekterna finns det anledning att särskilt peka på de ökade integritetsrisker som gör sig gällande om reformen genomförs.

Riksdagen bör därför med ändring av tidigare beslut uttala att svenska kyrkan skall bibehålla huvudmannskapet för folkbokföringen. Centerpartiet återkommer i annat sammanhang om bl a anslag till kyrkofonden.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att nuvarande relationer mellan kyrka och stat skall bevaras,
2. att riksdagen – därest yrkande 1 avslås – beslutar uttala att inga grundläggande förändringar i de nuvarande relationerna mellan kyrka och stat får vidtas utan att frågan underställts medborgarna i en allmän folkomröstning,
att riksdagen beslutar upphäva beslutet med anledning av proposition 1986/87:158 om ny organisation för folkbokföringen, samt uttala att svenska kyrkan även i framtiden skall utföra folkbokföringen.¹⁾

Stockholm den 16 januari 1990

Mot. 1989/90

K606

Olof Johansson (c)

Görel Thurdin (c)

Karin Söder (c)

Gunilla André (c)

Börje Hörnlund (c)

Agne Hansson (c)

Per-Ola Eriksson (c)

Karl Erik Olsson (c)

Bertil Fiskesjö (c)

Gunnar Björk (c)

Pär Granstedt (c)

Karin Israelsson (c)

Larz Johansson (c)